

L a t w e e f c h u   N w i s e s.

Nr. 17. Zettortdeenâ 26tâ April 1851.

Saunas sinnaſ.

11tâ Dezember d. Bezſſaules mahzitaja muifchas riſa ar ugguni atſgahjuſe. Ea ſlahde irr lihds 198 rub. f. Rihkuris ſawu mihto pihpiti ar ſchweſkohziſau eepihpedams to nelaimi padarrijs.

24tâ Dezember d. Bezſſaules Lihkwertenu mahju rijas (Bauffas aprinkl) nodeggufe. Mahju puifis muzziku ar brandwihnu karſtâ rijas kraſfni paglabbajis. Pohſta brandwihns fakarſees, leefmâs nehmees un weenai meitai un paſchai ſaimneezei rohkâs un waigu dikti irr apſwillinajis! Takkireta ſlahde irr 250 tub. f.

20tâ Webruar d. Snikkeru Butku ſaimneekſ Jannis Koppers ſawâ ſchkuhni pee ſeeda irr pakahrees. Wiſch leels aplamâ dſehrajs eſoht bijis un dſehruſchâ prahtâ to darrijs.

6tâ Merz d. Pilteneſ pils krohdſineekſ Johann Feterabend Wentes uppi noſlihzinajees, bihdamees no pelnitas ſohdibas par to, Ea wiſch ſagtus ſirgus ſlehpis un ar teem andelejees. Kaſ ar wiltibu ſawu dſihwi wairoht grihb, taſ to paihfina.

8tâ Merz d. Lihwes muifchas meſchâ pee Daugawas jaunpeedſimnis behrniſch ar aukliu ap kalla appaſch ſuhneem irr atraſts! Kahda meita, Anne Bankewiſch no Baldoneſ pagasta ſcho breeſmigu ſlepkawibu irr padarrijuſe! Redſi tee irr to grehku lahſti, ka maſais un pirmais grehks dauds zittus un jo leelakus dſemde. Ar beſkaunigu tehrſeſchanu un gulleſchanu pee puifcheem par johku, Ea jaw Kurſemmes Latweeſchu meitas labpraht darra, irr ſchi ſahkuſe un nu beigufe ar — ſlepkawibu!! Kaſ grehkus darra, taſ padohdahs tam grehkan par kalpu. Wat tam, kaſ ar tahdu lungu irr ſaderrejs!

9tâ Merz d. Kahds nabbags no Pommufch muifchas, ar wahrdu Nekus, pee Bauffas us zekka nomirris irr atraſts. Kaut tu nabbadſin Ea Lahzarus buhtu mirris un Ahbraamâ ſlehpi eegahjis. Bet Deewam ſchehl ne wiſſi nabbagi irr Lahzarum lihdsigi!

E nu atkal leeli grehku darbi bij jaſluddina! No kam tee bij zehluſchees? No tahm 3 leelahm wainahm, eekſch Ea muhfu mihti Latweeſchi ſtipri irr eemihlejuſchees; un tahs irr: dſerſchana, ſahdsiba un neſchkihſtiba! Deewam ſchehl ſchi niſna ſahku fehkla ſtarp Tweeſcheem ar ween wehl par dauds baggati pee mums aug!

R. S—z.

Kâ eet muhfu deenâs ar ſkohlas buhſchanu.

„Wiſſ ar laif“ us labbu ees,
Par to gahda miſhlais Deewâ,
wezz. nel. Schulz.

Ea tumſcha nakts, gohds Deewam! gan irr pahrgahjuſe, un ta rihta blaſma tahs gudribas un atſiſchanas jaw muhfu tehru ſemme atſpihdejuſe; bet wehl rahdahs, Ea buhs ko gaidiht, lihds ta gudribas-faulite wiſſur mihta Kurſemme atſpihdehs un tai ar ſaweem ſildi-dameem kohſcheem ſtarreem ſwehtibu neſſihs. Bet lai nu tewi, laſſitajs miſhlais, waizaju, kadeht tad taſ nahk? Woi tad ſkohlas naw, fur gudribu mahza? Woi walddineeki ne buht us to ne gahda, lai gudriba pleſchahs? — Kâ nu ne! Muhfu ſchehligs un augſti zeenihts Keiſers, kam lai gohds un ſawa par to allafch atſtann, labprahtigi atwehleja laudim ſkohlas zelt, un zeenigi Kurſemmes muifch-

neeki të fawu labbu prahtu parahda un laudim skohlas arri zelt; un — kad nu skohlas gan wehl itt wiffur naw, tad taf jaw labs pulks atrohdahs, un daschas weetas, fur lihds schim brandwihna-dsehraji pulzejahs, un fihwais wahrihts tikke, taggad par skohlu pahwehrtuschahs. Un taf wehl itt lehni ar skohlas buhschanu us preekschu eet. Kas tad nu irr tas wainigais pee fchi labba darba aiskaweschanas? — Kas padarra to, ka dauds skohlās, kà pats esnu redsejis un dsirdejis, fur ruhme preeksch 70 lihds 80 behrneem sagahdata, tik knappi 30 skohlas behrni irraid? — Man schleet, laudis irr tee wainigee, kas paschi atraujahs no schihs teizamas leetas! Ja! — es fallu: Laudim truhst wehl ta pahrllezinaschana un atsihschana, kas skohla irr, ko ta atnefs, kà to jazeen un kà waldibai par to bes mitteschanas pateiziba jadohd. — Preeksch gaddeem, kad jaw laudim weenā, ohtrā weetā sahze skohlas taifih, tad wiffi ilgodamees ilgojahs pehz skohlahm, kà behrns pehz jaunās mohdes spehles-leetahm; bet kad nu taggad skohlas wiffās mallās zelt, lai gaismina wiffur tehru semmē atspihd, un lai laudis, kas kà isflahpuschi pehz tahs sauze, ar gudribu nu tohp padfiridati, tad es ne sinnu, fur nu sauzeji wiffi palikkuschi! Kad teem fur skohla irr eerikteta un skohlmeisters eezelts, tad sahft tudal par grubteem laikeem un ne-eespehschanu suhdsetees! Preeksch pahri gaddeem, kad rudsu puhrs lihds 4 rubuteem makkaja, warreja dascham gan tizzeht, ka ne spehjoht fawu behrnu skohlā laift; bet kà gan tur taggad grubtums warr buht, fur rudsu puhrs par rubuli irr nopehrkams? — Nu taf warr redseht, ka ir muhsu lautini naw dauds labbaki ne kà zittkahrt Suhdi bija, kas pee ikkatra labba darba schaubigi, kuhtri un bes ihstas apdohmaschanas hijuschi. Kad Jesus puhpotu-swehtdeenā Jerusalemē eejahje, tad tee Suhdi kleadse: „Dianna tam Dahwida dehlam! kas nahf ta Kunga wahrda,“ bet ne zil ilgi pehz tam tee paschi laudis atkal sauze: Sitt winnu krusfā. Preeksch gaddeem redsedami, ka zitteem skohlas

zelt, tee kungeem un mahzitajeem aufis peebrehze: „Gahdajeet! gahdajeet luhdsami par skohlas eezelschanu!“ Tee brehze tā, ka teem aufis skaidri kurlas palikke! bet kad teem nu skohlas eegahda, tad wiffadas tahdas leefas isrunnas un aiskildeschanas rohnahs, ka irr ko klausitees, un ja nu Zeenigee un pagasta teefa laudim ne blauj wirfū un teem zeeti ween ne usspeesch, lai behrnus skohlā laifsch, tad jaw skohlmeisters benkus uskattijis, warr deggunu kaschokā fildiht, tuffschā istabā grohsidamees, un par kruhschu-sahpehm, kas brihscham no leeleem puttekleem zekahs, ne buht ne warr dabbuht suhdsetees. Taggad laudis par skohlahm wehl tahs paschas dohmas turr, kà wezzōs laikōs tee Suhdi par muhsu Kungu un Pestitaju turrejuschi. Tee dohmaja, ka winnu Messijas arridsan laizigs waldineeks, prohti kehniusch par winneem buhschoht, kas teem wiffadu laizigu labbumu tad peeschkirchoht. So winni ne buht ne dsirdeja, kad Pestitajs winneem rahdija un stahstija, ka winsch debbeskehniusch effoht, kas tohs debbesis aplaimohs. Tapat ir muhsu laudis, kad tee fawus behrnus skohlā suhta, zaur to tiklai laizigu labbumu gribb eedabbuht, prohti ka winnu behrni usauguschi warretu augstakā kahrtā, par strihwereem, kleschu-meiereem, teesnefcheem jeb zittu tahdu muishas wihru jeb jaunlungu pazeltees. Bet nebba nu skohla to wiffieem tā warr doht. Nebba wiffi warr par strihwereem tikt un pasaulēs gohdā fehdeht. So skohlai ne buhs ween laizigu, bet wifswairal garrigu labbumu doht un augstaku swehtibu pee behrnu dwehfelehm peenest. Gan nu sinnams, ta naw smahdejama leeta, kad daschi wezzaki ir par to gahda, lai winnu behrni zaur labbu ismahzifchanohs augstakā gohda krehflā warr dabbuht apsehstees, ne kà tee paschi fehd un ka tee zaur to teem behrneem to dsihwi jo weeglu un jo patihkamu padarra. So kursch zilweks gan ir us klints kalnu ne kahps, kad tas sinn, ka tur naudas pohds dabbujams? Ja tik winsch buhs labbi drohsch un weegls kahpejs, tad klints gallā stahwoht tam galwa ne

reibs! — Bet woi tad meh's no Deewa tamdeht effam radditi, lai us kalneem pehz naudas pohdeem kapham? — Woi gan tadeht ween pafaulé effam laisti, lai warram melnus, fmal-kus swahrkus walfahrt, balto maifi un zeppefchus ehst, un dahrgi mahletös peddera-rattind's braukt, kurrus behree jeb melnee genge-redami un danzodami welk? — Uk ne draugs! Muhfu muhschas ihstenas mahjas naw wifs te, kur zilweki dsemm un mirst; ne! — bet muhsfu tehwischlis irr tur, kur swaigsnes mirds un ta faule sawu zektu teff. Tadeht wezzakeem gan peenahkäs, sawus behrnus neween par derrigeem lohzekeem schi pafaulé, bet wifswairak par derrigeem labbeem laudim preeksch tahs debbesu Jerusalemes isaudsinagt. So muhsfu dsihwibas-laiks scheid irr dikti ihfs. Un kad nu meh's saweem behrneem tik ween weeglu dsihwi sch in ni ihfä muhschä sagahdajam, bet preeksch tahs muhschigas dsihwibas, kas ais kappä atkal fahkfees, ne buht ne gahdajam, tad meh's effam itt gekkigi un neprachtigi laudis un Esawam lihdsigi, kas par weenu lehtschu wirrumu (ihseem pafaulés kahrumeem) sawu pirmdsimtibas teefu pahrdewis. (Skattees 1 Mohf. gr. 25 nob. 29—34 pant.

Dhträ kahrtä jautasim atkal tä: Woi tad tee arween irr tee laimigee zilweki, kas augstakä gohdä stahw? Uk, draugi miht! Dasch lungs, kas irr eetehppees melnd's, fmal-kös swahrkös un kohschä nammä pee karraschahm un wihna dsihwo, naw ne buht tik laimigs, kà dasch wibrinsch, kas pellekös swahrkös gehrbees, tur winnä semmajä buhdinä dsihwo! Winsch labpragt wehletohs tahs pulku darrischanas jeb nemeerigas un gruhtas dsihwes deht sawu jauku nammu, kur daschadas ruhpes un nemeers mahjo, us semneeka buhdinu ismainiht, kad winsch tik meerigi, Kluffi un laimigi warretu sawu maifiti ehst. Klausees ko tehniisch Salamans fakka: „Kur dauds gudribas irr, tur irr dauds gruhtibas, un jo wairak sin-naschanas, jo wairak behdu. (Salam. mahj. graham. 1 nob. 18 p.)

Kà jaw teizu, tà irr! Muhfu laudis naw wehl pilnigipahrleezinati, kas skohla irr, kahdu labbumu ta mums ihsti dohd, un kà ta irr jazeena. Naw wifs tik laizigs labbums ween zaur to sagaidams, bet wifswairak muhschigs labbums. Tik tamdeht ween, ka winneem ta stipra pahrleezinaschana truhkst, wiini skohlas-buhshanu tà ne zeen, kà zittas tautas, kam jo skaidrakä atfihschana. — Kursemmes laudis skohl lu un skohlmeisteru par wiffam sawadi usluhko, ne kà tautas Wahzsemme un zittas semmes, kas to buhschanu jo skaidrakä pasihst un proht; tadeht lassitajs mihtais, pazetees, ka es wehl ilgakt pee tahs isstahstifchanas, kà ar skohlalm pee mums muhsfu deenäs eet, pakaweschohs.

(Turpliffam wairak.)

Sinna par jaunuu grahamu.

Wahzu wallodas mahziba preeksch Latweeschem. Sarakstita no S. Reiken. Pirma dalka. Pee schihs grammatinas peederr: 1) 8 bilschu tahpeles preeksch lehtakas Wahzu wahrdu eemahzischanas, un 2) kurze Anleitung zum Gebrauch der Wahzu wall. mahziba preeksch skohlmeisterereem. Rihgä, drikkehts pee W. F. Häcker 1850.

Pehz taisnibas Gramsdes draudsjes skohlmeistera lungs Schönbergs scho grammatinu 13tä Latweeschu Uwischu nummeri skohlmeisterereem ustrizis. Lai gan pats ar fewim Latweetis, kas Wahzu wallodu ne mahk, no tahs grammatinas to lehti wis ne eemahzisees, tad tomehr skohlmeisteri, kas to prahtigi bruhke, neween ihfä laikä, bet arri ittin skaidri Wahzu wallodu saweem skohlas behrneem eerahdihs. (Es to pats brihnidamees pascha Reikena *)

*) Jurris Reiken ne dsihwo wis Rihgä, bet scho reis irr Walmeeres draudsé skohlmeisteram par paligu. Ne taklu no Limbascheem dsimmis winsch no 1845tä gadda sahfoht lihds 1847tam gaddam beidscht Walmeeres skohlmeisteru = skohlä mahzijas un pehz zaur kahdu laiku schinni paschä skohlä bija par skohlmeisteri.

stohlä ar sawahm aufim sadfirdejis, zif abtri un labbi behrni tahdâ kabrtâ Wahzu wallodu bija eemahzijuschees. Zik lai neweens ne dohma, ka tahs bilschu-tahpeles pee tam naw waijadsi-gas. So itt zaur to Wahzu wahrdi behrneem labbaal eewehrojahs un eespeeschahs, ka wiiani tohs mahzahs paschas leetas woi leetu-bildes usluhkodami, un neween Latweeschu wahrdus pahrtulskodami.

Bet lai ne weenam stohlmeisteram wairak ne irr jamakfa par scho grahmatinu, ne ka par ko ta teescham dabujama, tad es sinnamu darru, ka pee mannim Rihgâ (masâ Zehkaba-eelâ Bergmanna nammâ) warr dabubt:

1) Paschu wallodas grahmatu ween, tâ kâ stohlas behrneem rohkâ dohdama, ne-eeseetu par 15 kap. f., eeseetu (ar abdas mugguru) par 21 kap. f., bet kad us reisi nemm wiismasak 25 gabbalus, tad us katru grahmatinu wehl 5 kapeikas teek atlaistas.

2) To eerahdischanu preeksch stohlmeistereem (kurze Anweisung etc.) warr ne-eeseetu dabubt par 10 kap. f., eeseetu kohpâ ar paschu wallodas-grahmatu par 30 kap. f.

3) Tahs 8 bilschu-tahpeles ne makfa wairak kâ 60 kap. f. — Kas tahs grihb pastelleht us-wiltas us pappes-tahpelehm, tam es tahs warru gahdaht us 4 pappes-tahpelehm, tâ kâ abbejâs puffes bildes listas, par 80 kapeikahm, us 8 pappes-tahpelehm par 1 rubuli.

Labpraht es arri Kursenneekeem par labbu tahs grahmatas un bildes par to paschu naudu grihbu atlaist Zelgawâ, kad tik man weetu usrahdihs, kur kas panemmahs wiianus is-doht bes to, ka makfai kas japeeleek. So zik es sinnu, tad ne muhsu stohlmeistereem, ne muhsu stohlas-behrneem un wiianu wezakeem no naudas ne kas ne buhs pahrafi.

Kahrl Kr. Ulmann.

Ar preeku es grihbu usnemtees, scho grahmatu tâ isdoht, tâ Zuh, augstl zeen. lunges, te raksteet. Pal-

dees, ka Zuh muhs Kursenneekus tik mihsliki pee-minneet.

R. Schulz,

Zelgawas Latw. pilsheta mahzitajs.

Zeesas fluddina schana s.

No Rufschas pagasta teesas tohp wiffi tee, kam kahdas taiinas parradu prassischanas buhtu pee teem libdschinnigeem fainneekem: Mescheruggaju Martin Kweese un Gesalneeku Jurra Birsin, par kurru mantahm parradu deht konkurse spreesta, usajinati, diwa mehneschu sterpâ, tas irr libds 16to Zuhni f. g., pee schihs pagasta teesas peeteiktees un sagaidiht, ko teesa pehz lifumeem spreedihs; ar to pamahzischanu, ka tohs, kas libds tam wirs-peeminneta terminam ne buhs peeteikuschees, wehla wairs ne klausih, bet winneem muhschigu flusszeeschanu usliks. To buhs wehrâ list! Rufschas pagasta teesa, tai 16. April 1851.

+++ Pagasta wezakejs Ans Kweese. 2

Zeesas srihweris Fr. Jaegermann.

Wiffus tohs, kam kahdas parradu prassischanas pee tahs Dhsolumuischas libtschu mahjâs nomirruscha kalpa Indrik un ta nelaika seemas Annas Priddermann atstahtas mantibas buhtu, usajina appaschrafsita pagasta teesa wifwehla libds Imo Zuhni f. g. pee schihs teesas peeteiktees un spreedunu gaidiht, jo weh-lal neweenu wairs ne klausih. Dhsolumuischas pagasta teesa, tai 4ta April 1851. 2

(L. S.)

Pagasta wezakejs F. Krusch.

(Nr. 49.)

Zeesas srihweris F. Stern.

Zitta fluddina schana.

Keel-Strasdes gadda-tirgus tohp ifgaddus deb-bes=brauschanas deenâ turrehts, bet ne treschâ waffaras=wehtku deenâ, kâ Zelgawas kalenteri irr peesihmehts. 2

Uhtupes fluddina schana.

Krohnamiuschâ Friedrichluste, ne tablu no Behrs-muischas turrehts tai 8ta un 9ta Mei f. g. pulstien 10tds preeksch pufsdeneas uhtupi, kur prett skaitamu naudu pahrdohs: bruschâ=traukus, gultas=drahnos, kuhnas= un mahju-leetas, mehbeles, seenas-pulstienus, audeflu, willu, dsiju u. t. j. pr., kas teem pirzejeem zaur scho tohp sinnamu darrihts, un ka tahs peeminnetas leetas ir preeksch tahs uhtupes tapatt warr dabubt pirkt un talabb pee adwofata von Sacken kungo Zelgawâ warr peeteiktees. Zelgawâ, tai 20ta April 1851. 2

Brihw drihst.

No jubemallas-gubernias augstas waldischanas puffes: Collegientalh v. Braunschweig, Jenfor.